

NORGES
IDRETTSFORBUND



Idrettens rolle i et bærekraftig samfunn

Grønne idrettsarrangement i praksis, samarbeid for å nå målene

Dagfrid Forberg, Leder for breddeidrett, organisasjon og utvikling i Norges idrettsforbund



inkluderende
idrett

+

sunn
idrett

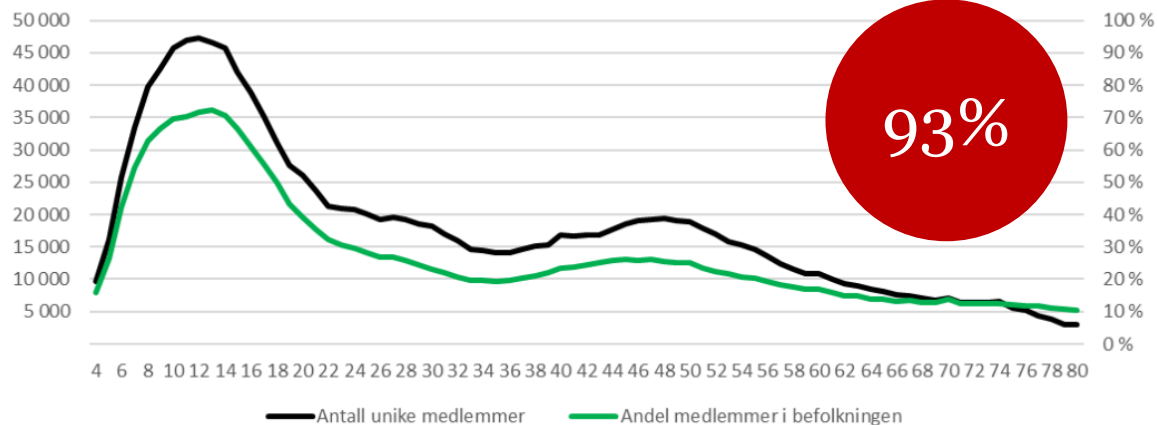
+

grønn
idrett

Norges idrettsforbunds visjon er
idrettsglede for alle!



Antall unike medlemmer og andel medlemmer i befolkningen



3 GOD HELSE OG LIVSKVALITET



- Folkehelse
- Mental helse
- Ernæring
- Seksuell trakassering og overgrep

5 LIKESTILLING MELLOM KJØNNENE



- Kjønnsbalanse i lederposisjoner
- Like muligheter i idretten
- Kvinnelige trenere

10 MINDRE ULIKHET



- Inkluderende idrett
- Mangfold i idretten
- Økonomi som barriere

12 ANSVARLIG FORBRUK OG PRODUKSJON



- Innkjøp og etisk handel
- Utstyr og produksjon
- Anlegg, avfall og arrangement

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE



- Reisevirksomhet
- Teknologi og innovasjon
- Energiforbruk
- Forsvarlig bruk av naturressurser
- Redusere bruk av skadelige midler

«Idrett og bærekraft – et kunnskapsgrunnlag» (2020/2021)



IDRETT OG BÆREKRAFT
– ET KUNNSKAPSGRUNNLAG



Norges nasjonale miljømål



1. Naturmangfold



2. Kulturminner og
kulturmiljø



3. Friluftsliv



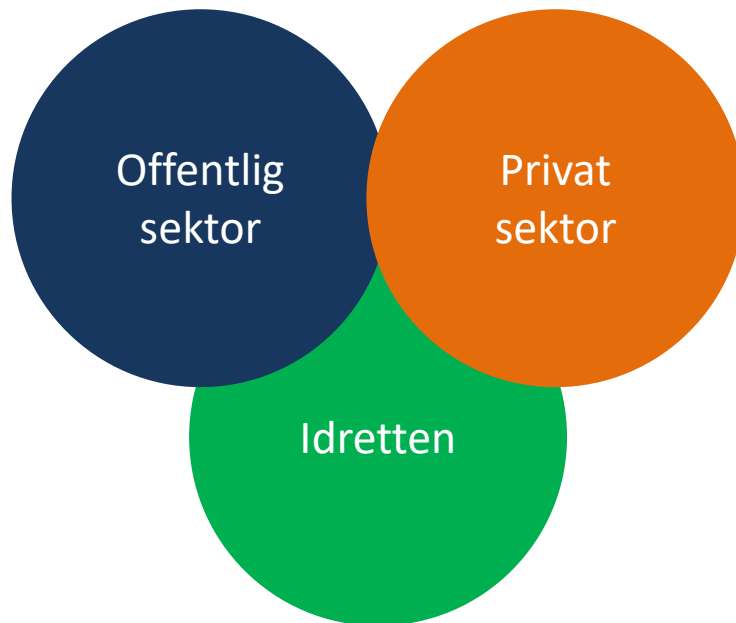
4. Forurensning



5. Klima



6. Polarområdene



*Sammen skaper
vi et moderne og
bærekraftig
samfunn*

Idretten har stor innvirkning på klima og miljø

**1,9 millioner medlemskap – 9400 idrettslag – 328 idrettsråd
55 særforbund 11 idrettskretser – 55 000 anlegg – 450-600 nye anlegg/år**



**NATUR- OG
AREALBRUK**



ANLEGG



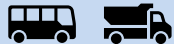
**MAT OG
SERVERING**



AVFALL



**INNKJØP/
UTSTYR**



TRANSPORT



ENERGI



SPONSORER



**KOMMUNIKA-
SJON**



Start reisen!

1

START: Bli enig om å satse på bærekraft! Utpek en bærekraftansvarlig.

3

MÅL: Bestem ambisjonsnivå og sett mål. Konkretiser målene, fordel ansvar og forankre.

2

IDÉARBEID: Hva vil dere oppnå? Hvor kan vi ha vesentlige utslipp og negativ miljøpåvirkning? Hvilket markedspotensiale? Hvilke ressurser har vi rundt oss?

5

KARTLEGG: Utfordringer, og sett konkrete mål og tiltak. Involver leverandører.

4

PARTNERSKAP OG MEDVIRKNING: Hvilken kompetanse trengs? Hvem bør vi samarbeide med? Vil vi sertifisere? Etabler referansegruppe.

6

PLAN OG TILTAK: Innarbeid bærekraftarbeidet i drift og aktiviteter. Forankre og ansvarliggjør. Enkle retningslinjer.

7

Gjennomføre

8

Evaluerer



Verktøykasse for grønne arrangører





Idretten har en enorm innkjøpsmuskel

- Etterspørre miljøvennlige produkter
- Arbeid med leverandørkjeden
- Skape marked for innovasjon og grønne løsninger

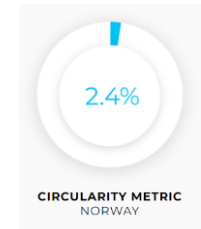
«Hvis alle arrangører bruker sin kjøpekraft når de lager arrangementer til å be om utslippsfrie tjenester og produkter vil det skape ringvirkninger i markedet og sende tydelige signaler til leverandørene.»



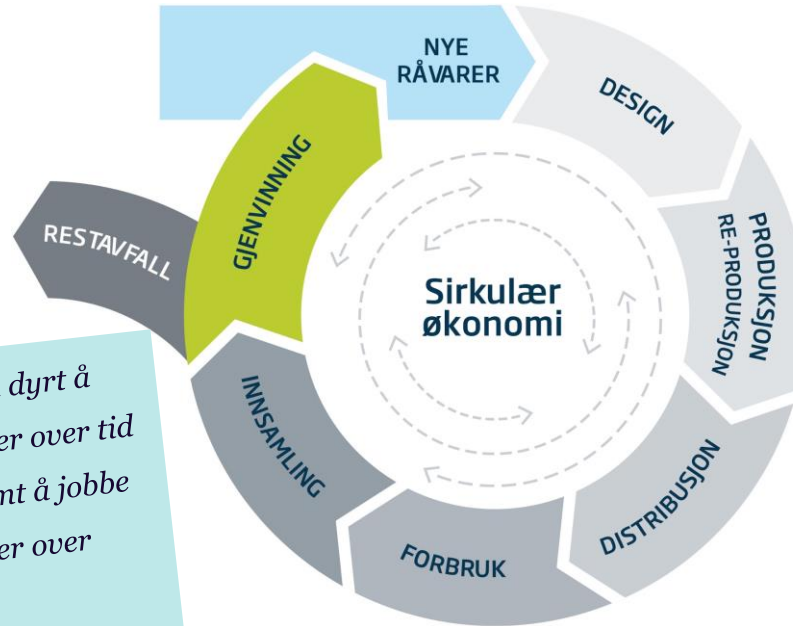


På vei inn i sirkulær økonomi

- Fra fossilt til fornybart
- Fra lineært til sirkulært
- Fra leie til eie
- Digitalisering



Ressurseffektivitet er lønnsomt



«Det er en myte at det er så dyrt å være miljøvennlig. Det vi ser over tid er at det er ganske lønnsomt å jobbe med bærekraftige løsninger over tid.»

Øyafestivalen – Mia Frogner

«Vi flyttet Oslo og Stockholm til samme helg, tok toget mellom byene. Da sparte vi miljøet for en flytur til og fra Skandinavia for over 120 utøvere med støtteapparat. Vi sparte også 30% på våre reisekostnader.»

Bislett Games – Steinar Hoen

Ressurseffektivitet reduserer sosiale barrierer



Eksempel – Sagene IF:

1. Vi trenger ikke nye drakter i år
2. Vi kjøper inn nye drakter – fra resirkulert råvare
3. Vi trykker ikke etternavn
4. Vi bytter draktene mellom årskullene
5. Vi reparerer draktene
6. Vi sender draktene i rett gjenvinningssystem
7. Draktene blir gjenvunnet til nye tekstiler



LÅNREGULER

BUA

BUA®
RINGSÅKER

SKATES
SNØSK
HVA ER
SNØSK
SL
BOS



«Årlige besparelser er i gjennomsnitt
ca 300 000 kWh med intelligent
styringssystem for undervarme»

Odd Ballklubb – Martin Dalin

Klimaledere i næringslivet



Multiconsult

NITO

Norconsult

agder energi

ARNTZEN
DE BESCHE

asplan
viak

BERGEN
NÆRINGSRÅD

NorgesGruppen



posten



Coca-Cola
EUROPEAN PARTNERS

Deloitte

DNV

econa
REGN MED OSS

RAMBOLL

RENAS

Ruter#

Schibsted

EKSPORTKREDITT
Export Credit Norway

E=O
ELEKTROFORENINGEN

Finans Norge

l:l:l:l

Snøhetta

SpareBank
SMN 1

Statkraft

STATSBYGG

Fremtind

FORMUES-
FORVALTNING



JERNIA

storebrand

SWECO

telenor

Telia Norge

UM
OE



ZERO

KLP

KBN
Den norske stats
kommunalbank

Laerdal
helping save lives

mesta

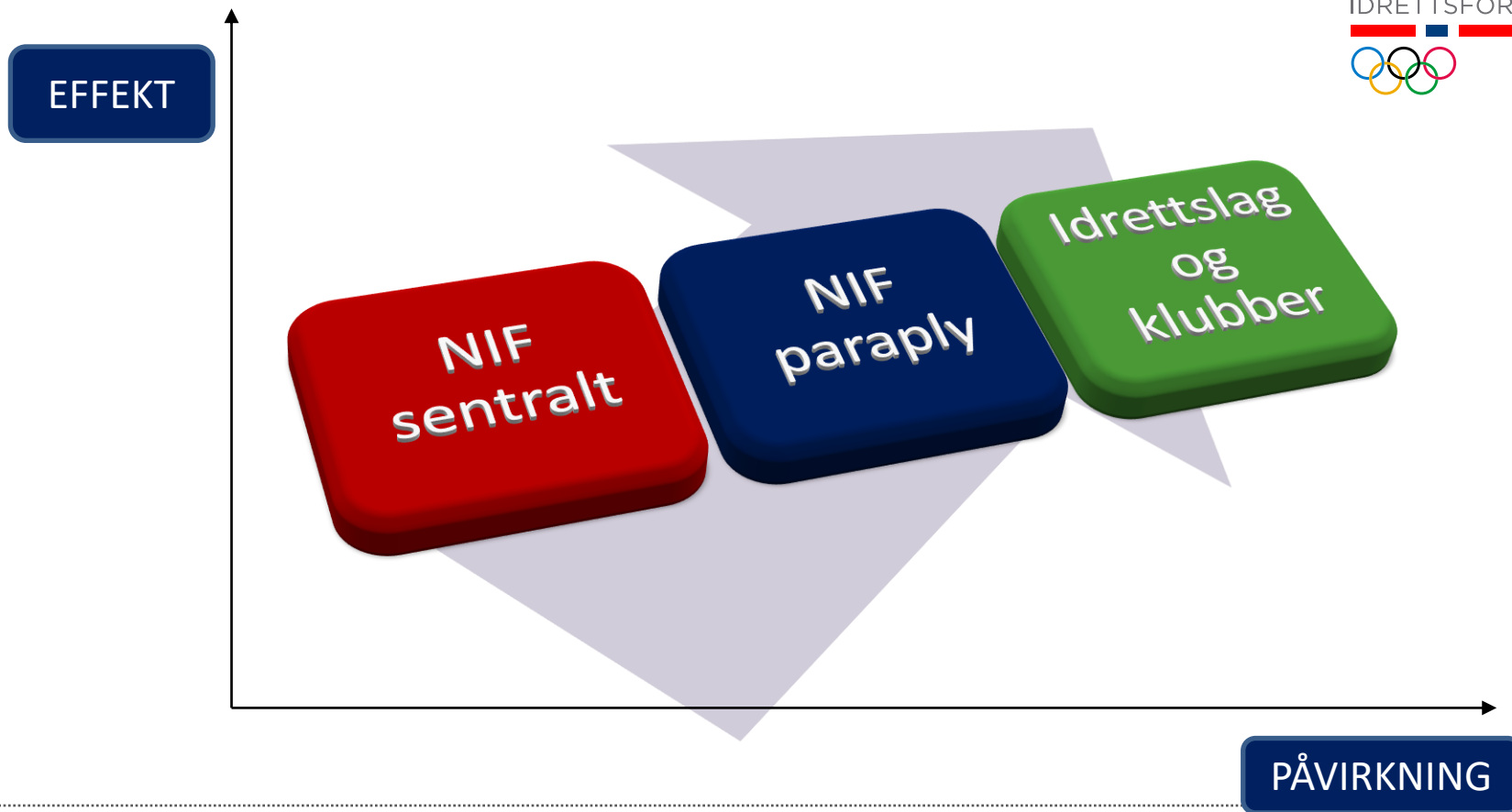


Eliteserien gratulerer **Bodø/Glimt**
og bærekraftsatsingen **Action Now**
med seieren i Årets sponsorat 2020.

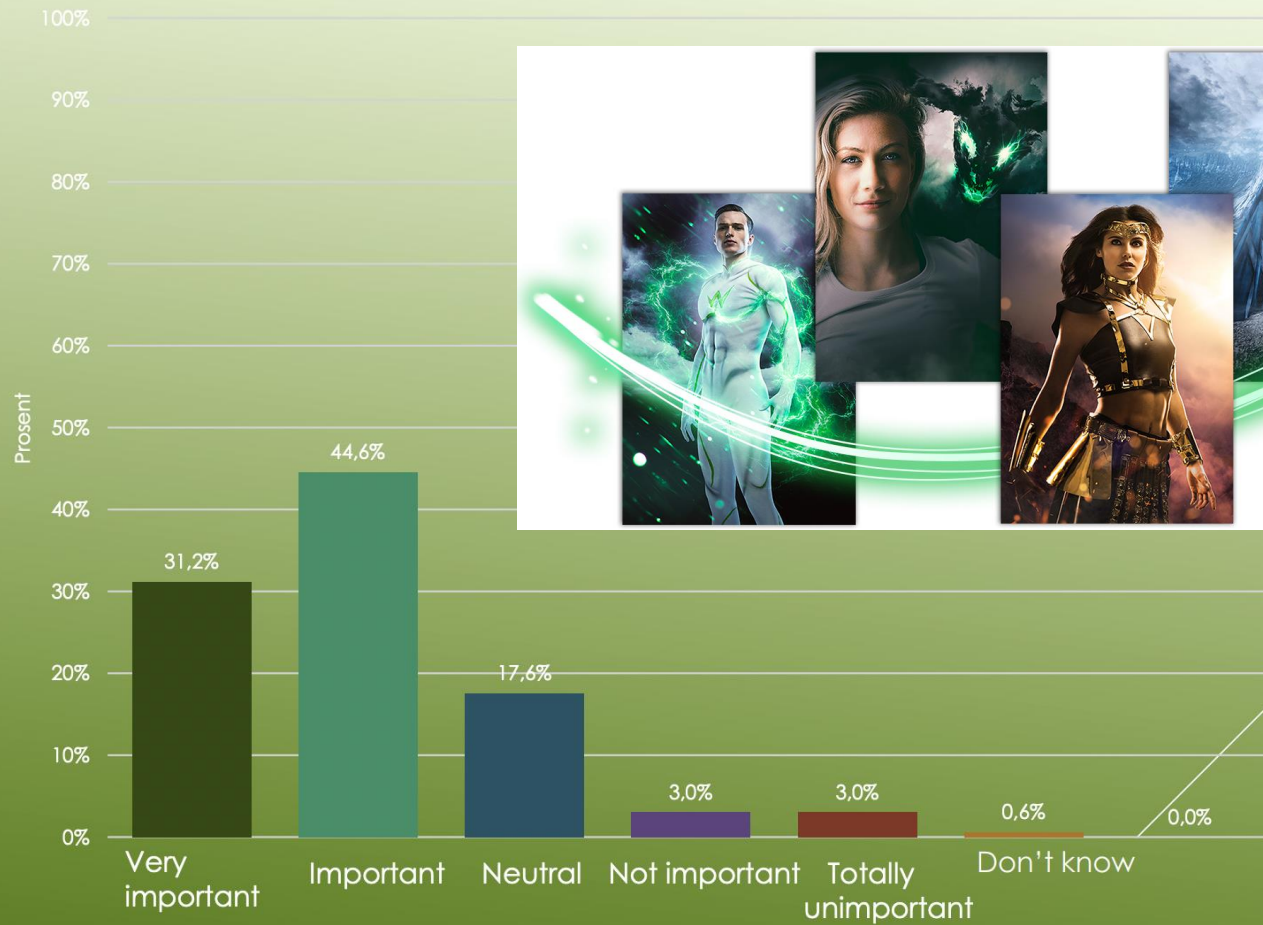
Vi er veldig stolte av dere!







THE SUSTAINABILITY PROFILE OF BISLETT GAMES IS IMPORTANT TO ME





"We Play Green gives football a greater purpose"

Founder Morten Thorsby

«Jeg var sint, lei meg og trist. Jeg var på en måte bekymret for fremtiden min, noe veldig mange barn og unge føler på og har følt på de siste årene.»

«I starten når jeg begynte å lese om disse tingene, og skjønte problemene samfunnet vårt står ovenfor, var jeg usikker på om jeg kunne forsvare å drive med et så egoistisk prosjekt som toppfotballen. Men i dialog med venner og familien kom jeg frem til at å bli så god som mulig i fotball, og spille for noe større enn seg selv, er det aller viktigste jeg kan gjøre for miljøet.»

Morten Thorsby, NRK Ekko 10. juni 2021

[Weplaygreen.com](https://weplaygreen.com)



NORGES
IDRETTSFORBUND



Takk for meg!

Dagfrid Forberg, Leder for breddeidrett, organisasjon og utvikling i Norges idrettsforbund

dagfrid.forberg@idrettsforbundet.no

Før: Arrangementskonsulent, Norges Skiforbund
Miljø og bærekraftsansvarlig, Lillehammer 2021
Nå: Rådgiver arrangement og bærekraft, Norges Skiforbund



MÅL

Gi tilbake til para-idretten
og skape varig verdi

«The best para snow sports
championship ever»

Skape nye helter
og forbilder



8.Tiltak vi iverksatte for å skape et grønt og plastsmart verdensmesterskap



1. Vi skapte et sirkulært omløp



2. Vi skapte 484 miljøambassadører



3. Gratis kollektivtransport

- Ca 950 frivillige reiste gratis gjennom hele VM
- Eksisterende rutenett – EL busser
- Buss fremfor egen bil
- Samarbeid med Innlandstrafikk



Hentet fra Innlandstrafikk



4. Avtaler med samarbeidspartnere for å senke utslipp

- 15 Hybrid-biler fra Bilja
- 1 elektrisk varebil
- Norengros – Bagasse produkter



5. 384 trær skal plantes i VM-skog



6. Tilbud om **vegansk** måltid

- På Scandic avtalte vi tilbud om vegansk alternativ i bufeeten
- Birkebeiner stadion serverte vegansk alternativ



Hentet fra GD

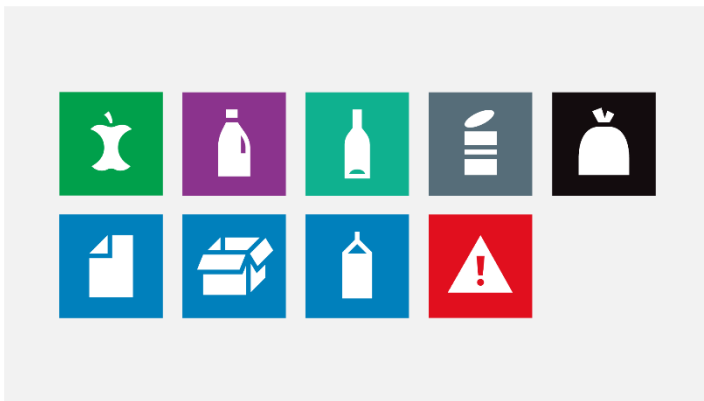


7. Vi skapte Norges første **plasts Marte** verdensmesterskap

Utarbeidet av Mepex Consult AS for WWF og NIF



Plastsmart sjekkliste



- 1 Sett plast på agendaen**
For at noe skal skje, må vi snakke om det. Velg ut arrangementer og arenaer hvor plastbruk og plastreduksjon kan være tema.
- 2 Dropp all unødvendig plast**
Kan dere erstatte engangplasten med noe som kan brukes flere ganger?
- 3 Gjør plastsmarte innkjøp**
Det som kjøpes inn har stor påvirkning på det som til slutt blir avfall og skal kastes. Det er derfor viktig å ha gode rutiner for innkjøp, og stille krav om at det må tilbys produkter uten plast.
- 4 Ingen plast på avveie**
For å sikre at ingen plast havner på avveie må vi gjøre det lett å gjøre rett. Avfallsbeholdere må være tilpasset situasjonen de brukes i.
- 5 Gi plasten videre liv**
Hvis plasten skal bli resirkulert må den sorteres for seg, etterspør kildesortering dersom noen andre har ansvar – for eksempel kommunen.
- 6 Inngå plastsmarte samarbeid**
Alle kan gjøre litt, men sammen får vi til mer. Siste punktet på sjekklisten handler derfor nettopp om det.

Gå inn på www.idrettsforbundet.no for å se hele sjekklista.
Sammen gjør vi idretten plastsmart!



8. Vi måler utslippene våre



Ditt CO₂-utslipp i tonn for 2019

12,12

↙ -41% endring fra 2018

Fordeling av ditt CO₂-utslipp



Transport	14.21	Avfall	4.54	Transport	0.67
Transport	0.71	Energi	49.67	Transport	0.04
Energi	30.17				

Illustrasjon



Hvilke utfordringer møtte vi på?

1. Elektrisk tråkkemaskin utgikk og elbiler kunne ikke leveres
2. Strengt smittevernsregler skapte:
 - Mye engangsavfall
 - Mer utslipp til luft
 - Tog måtte byttes med buss
 - Matsvinn
3. Bærekraftseminar kunne ikke gjennomføres
4. Engangsavfall fra industri - Plast





- Hvordan lykkes vi?



GREENER EVENTS



Arven etter VM?

- Kommunikasjon
- Åpenhet
- Klimaverktøy for idretten
- Lokale arrangementer - miljøambassadører
- Miljøambassadører hos flere nasjoner
- Utfordrer andre arrangører og idretten – klarer de mer enn det vi gjorde?
 - VM for parautøvere i Østersund
 - VM i Trondheim 2025
 - NIF, Særforbund, klubber



Takk for meg!



NORGES
SKISKYTTER
FORBUND



ROLF KJETIL EGGE,
BREIMSBYGDA
IDRETTSLAG



MED LOKALMAT PÅ MENYEN PÅ STORE IDRETTSARRANGEMENT

BYRKJELO STADION



30 år
MED NM PÅ BYRKJELO



EXTRA
NM i friidrett
BYRKJELO
17.-19. august 2018

OPPLEV FRIIDRETT I VERDSKLASSE
heile den norske eliten

THOMAS MARDAL
GLOPPEN

EIVIND ØYGARD
JØLSTER

TRUDE RAAD
GLOPPEN

MARIUS VEDVIK
FØRDE

ØYVIND STRØMMEN
KJERPESET
FLORØ

KARSTEN WARHOLM kjem,
- kom du også!

KAROLINE BJERKELI
GRØVDAL

3 X INGEBRIGTSEN

AMALIE IUEL

SIGRID BORGE

- 1982-1987 Byrkjelo Games
- 1983 Jr NM
- **1988 NM i friidrett**
- 1991 Veteran NM
- 1993-1998 Byrkjelo Games
- 1997 Jr NM
- **1999 NM i friidrett**
- 2006 UM i friidrett
- **2011 NM i friidrett**
- 2015 Jr NM
- **2018 NM i friidrett**
- 2022 Lerøy-leikane

BREIMSBYGDA, MIDT I MATFATET



GODT VERTSKAP, SKAPE EIN DESTINASJON

Heilt frå starten på 80-talet

- Fokus på å vere godt vertskap
- Sportslege resultat i verdsklasse
- Opplevingar
- Spektakulær natur
- Mat og drikke



MILJØFYRTÅRN I 2011

NM 2011 – behov for å tenkje nytt og ta det litt lenger.

- Første NM med Miljøfyrtårnstatus
- Introduksjon av lokalprodusert mat og drikke naturleg del av dette
- Fokus på sunn og god mat
- Lokale tradisjonar, lokale smakar – fortelje ei historie
- Lokal verdiskaping
- Mindre klimaavtrykk

FRIIDRETTS- og LOKALMATFESTIVAL



MEIR ENN PØLSE OG KETCHUP



NM RESTAURANT – 200 SITJEPLASSAR



Kan like gjerne vere ein kiosk

NM-BURGER, FRAMLEIS EIT BEGREP

NM-burger frå Fjordameny



Bodil Fjellestad i Fjordameny vil ikkje rope oppskrifta, men lovar publikum ein god og saftig hamburger under NM i friidrett.

Fjordameny tilbyr lokalmat frå Gloppen i Nordfjord. Her mottek ein råvarer frå leverandørar i nærområdet, og bearbeidar dei etter tradisjonsrike oppskrifter.

I samarbeid mellom Kokkenes mesterlaug, Fjordameny og Coop vest er det utvikla ein eigen NM-burger basert på lokale råvarer.

- I NM samanheng er dette heilt nyvinande. Vi skal ikkje berre tilby alle som



kjem til NM noko å ete, seier Rolf Kjetil Egge i NM-komiteen. Det skal også vere godt tilberedt og vise litt av mangfaldet vi har av lokale råvarer. Vi er svært glade for samarbeidet med Fjordameny og Kokkenes mesterlaug, dette viser at mat er ein viktig del av kulturen i Sogn og Fjordane, og er noko av det beste vi kan vise fram.

Bodil Fjellestad i Fjordameny er hovudarkitekten for NM-burgen og gleder seg til å presentere den for alle tilreisande. – For oss som lever av å tilberede mat, er det eks-

tra kjekt å vise fram alle dei gode råvarene vi har lokalt, seier Fjellestad. Ho vil ikkje rope oppskrifta på NM-burgen, men lovar at den er både frisk og velsmakande!

NM kake

PAIBOTN

400 g kveitemjøl
300 g usalta meierismør
2 ss sukker
2 ts salt
4 eggeplommer
4 ss mjølk
Bland alt saman til ei glatt masse. Legg deiga på kjøle ein halv time. Kjeil den ut til ein passe tjukk størrelse. Spray paiforoma med formfett og ha deiga oppi. Stikk deiga med ein gaffel. Steik paibotnen på 180 grader i ca 20 minuttar. Paien skal vere gylden når den er ferdig. Når paibotnen er ferdig og kald, pensle eit tynt lag med sjokolade

KREM

3 dl fløyte
100 g naturell kremost
1 stk vaniljestang
100 g sukker
Bland 1 dl fløyte med kremosten, slik at den blir glatt. Skrap ut frøa frå vaniljestanga og tilsett i den glatte blandinga. Tilsett resten av ingrediensane og pisk dette til ein krem. Ha kremen oppå paibotnen og pynt med friske bær og frukt. Klar til servering.



- Kandalsgrill
- Grilla og sylta laks
- Spekemat
- Rømmegraut
- Marinert svinefilet

BYGDEKVINNELAGET & SVELENE



2011 – BEST NM EVER

SPORT

- The best NM ever



Friidrettspresident Svein Arne Hansen med dugnadsgjengen i bakgrunnen. Foto: Asgeir Årdal

Av Asgeir Årdal

Publisert: 14.08.11 15:37

Del

Artikkelen er over 10 år gammel

Friidrettspresidenten ga NM på Byrkjelo toppkarakter.



SUKSESS: To ganger før har NM blitt holdt i friidrettsbygd Byrkjelo. Biletet er fra NM i 1999, der Vegjorn Rodal (midten) var ein av dei store profilane. Her er han avbilda saman med trenar Kjell Arve Husby. Arkivfoto: Stig Roger Eide

Kva er det med Breim?

Stig Roger Eide
Journalist

KOMMENTAR

Fredag startar alvoret på nytt i Gloppen. Landets mest meritterte friidrettsutøvarar, leiarar og trenarar og samlar store delar av den norske idrettspressa til tre dagers kappes- trid på ærverdige Byrkjelo stadion. Korleis er dette mogleg, berre kort tid etter at heile bygda stod på hovudet for å gjennomføre Norsk Coun-

SVARET ER LIKE ENKELT som det er geni- alt. Denne delen av Gloppen, som enklast kan kallast Breim, har knap- pe 1600 innbyggjarar. Likevel har den fostra store aktivi- tetsarrangement gjennom tår. Arrangement, som ikkje berre har vore store lokalt, men også nasjonalt taer som Byrkjelo Games, Breimsta- Countrytreff. Eller ikkje å forgjyme meisterskap i friidrett eller tilva- ring eller hestesko. Korleis kan dette vere mogleg? For desse 1600 innbyggjarane avvika- som har over det tidlege innbyggjar- talet. Og dei gjer det med ein fre- kvens som ber mistenke ungdommar.

FOR Å FORKLARE denne unike dug- nadsinnsetsen i eit lite, men like- funn, kan vi ta ein titt på dei som har gjort dette mogleg. Svaret er enkelt. Det er mange slike personar også i Breim, som tek tyngre bærer enn andre. Men det som er så unikt her, er at breidda av bygda stiller opp interesseområda sine. For mange handlar det ikkje om å støtte sin eigen aktivitet, men det handlar om å gjere noko for bygda.

«Eg har hørt så mykje om Byrkjelo Games at når eg for første gong køyrer forbi, så vil eg gjerne sjå litt meir av denne byen»

Stig Roger Eides bror

- DU STIG ROGER, kor ligg denne byen Byrkjelo? Eg har hørt så mykje om Byrkjelo Games at når eg for første gong køyrer forbi, så ville eg gjerne hør min ein gong han skulle vitje meg i Forde på veg sørover frå Andalsnes. Eg svara som sant var at plassen ligg etter Utvikfjellet, og var ei grend for han køyrde inn i Våtedalen og kom til Skei.

Men der var det ikkje nokon by. Det var jo berre eit vegkryss, så han, og var tydeleg overraska over at ein så liten stad kunne ha fostra noko så monumental som Byrkjelo Games. No er akkurat den konkurransen ein saga blott (forebels, for å snakke slik ein breimning ville ha gjort). Men helgas tredagers friidrettsgalla på Byrkjelo stadion hadde aldri vore ei realitet viss ikkje Gunnar Hole og hans kollegaer hadde dregt i gang Byrkjelo Games for omtrent 20 år sidan.

Kva anna idrettsarrangement har vore avvikla år ut og år inn i ein liten YM-gulvinmar på Breim? Svaret er enkelt. Det er mange slike personar også i Breim, som tek tyngre bærer enn andre. Men det som er så unikt her, er at breidda av bygda stiller opp interesseområda sine. For mange handlar det ikkje om å støtte sin eigen aktivitet, men det handlar om å gjere noko for bygda.

nokre tankar til dugnadsentusias- tane i Breim. Og i front for desse, har det stått eldsjeler som til dømes Gunnar Hole, Ingemar Sårheim, Magnus Willum- sen, Knut Lande, Nils R. Sandal, Eivind Indrebo, Olav Egge, Åge Indrebo, Per Strand og Per Hjellev. Personar som på kvar sin måte har vore med på å prege nokre av desse aktivitetstreffa. Og ikkje å forgjyme sentrale personar i både oriente- rings- og hesteskonilja i denne indre delen av Gloppen.

Og med å nemne namn, så veit vi at sjansen for å gloyne nokon er stor. Men samstundes så veit vi at raushei- ta pregar breimningane så godt at dei vil oversjå det faktum at vi kanskje har gloynt nokon. For dei veit sjølve kven som har gjort seg fortent til ros. Og i praksis så er det så godt som alle innbyggja- rane i denne delen av kommunen. **SÅ FÅR VI HÅPE** at innbyggjarane elles i Gloppen, som til dømes i Hyen, Rygge, Vereide, Sandane eller Kanda- gangen går den velfortente rosen til Breim. Det står respekt av det dei får til. Og vi veit at dette får dei til fordi dei har ein sterk vilje og lojalitet til bygda si. På den måten er dei eit positivt forebilde for oss andre. Og vi har ikkje sagt at andre ikkje har slike haldningar. Men det er ikkje påstått at alle har slike haldningar.

LOKALMAT ER KVARDAGSMAT

coop

Nordvest

Størst på lokalmat i Norge

 **BAKAR-JON**

“

«Med all respekt for dere andre:
Dette er landets beste baker!»

Davy Wathne
på Twitter



LOKALMAT PERFECT SOM PREMIE



**Fokuser på kvalitet og gode smakar, tørr å
satse på lokalprodusert mat og drikke også
på idrettsarrangement!**

Takk for meg!



Foto: Eirik Førde, frå NM friidrett Byrkjelo 2018



sparebankstiftinga
sogn og fjordane



Grønt arrangement

Skal inspirere idretten til å ta gode miljøval på sine arrangement



Litt om prosjektet

Oppstart 2021

Pilotklubbar

Naturvernforbundet Sogn og Fjordane

NFF Sogn og Fjordane

Rammeverk



Inspirere idretten til å ta gode miljøval på sine arrangement



sparebankstiftinga
sogn og fjordane



NORGES FOTBALLFORBUND

«Grønt arrangement»



sparebankstiftinga
sogn og fjordane



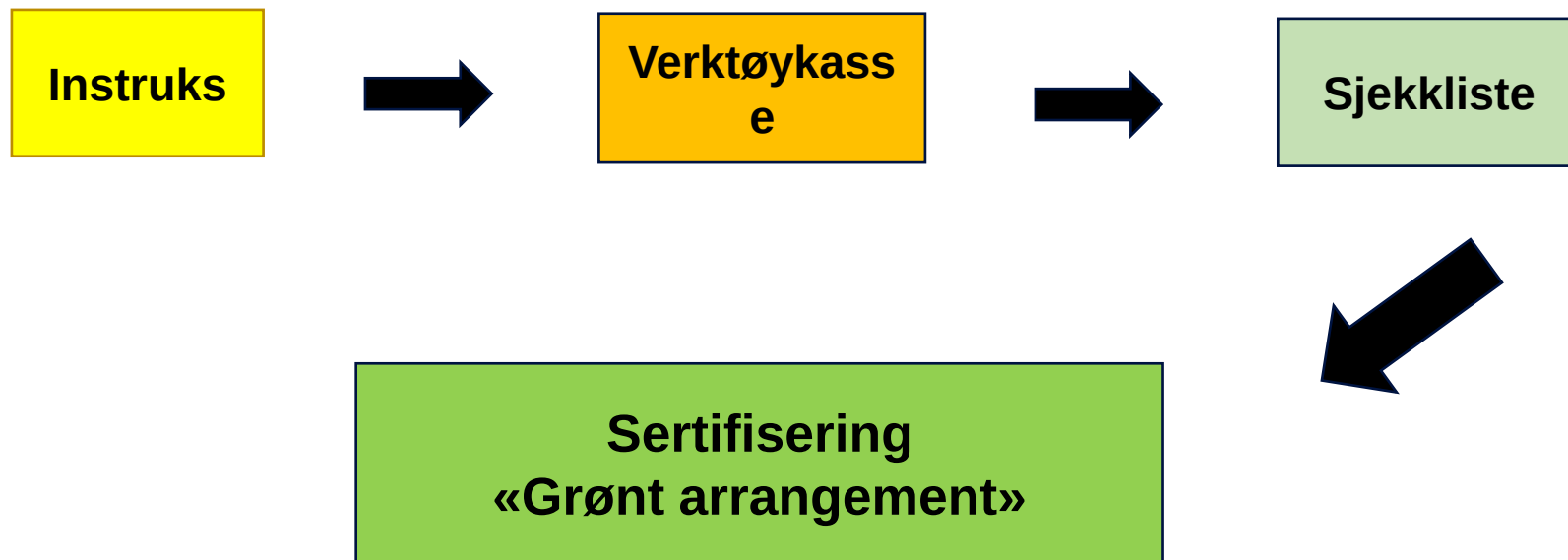
- **Enkelt og intuitivt** lett å forstå og gjennomføre
- **God og levende nettside** konkrete verktøy, informasjon, inspirasjon
- **Insentiver og økonomiske fordeler** sertifiserte arrangement
- **Profilering og publisitet** spele kvarandre gode
- **Forankring, dialog og samarbeid** i heile idretten



Oppbygning «Grønt arrangement»



*sparebankstiftinga
sogn og fjordane*



Instruks



sparebankstiftinga
sogn og fjordane



Instruks

2. Om instruksen

a. Innkjøp

b. Mat og servering

c. Avfall

d. Transport

e. Energi

2-5 punkt under kvart område.

Eks:

Arrangementet....

- *har eigen innkjøpsansvarleg med instruks...?*
- *har ein plan for avfallshandtering?*
- *gjennomfører konkrete tiltak for å redusere energibruk?*

Verktøykasse /Ressursar



*sparebankstiftinga
sogn og fjordane*



Verktøykasse

3. Om verktøykassa

a. Innkjøp

b. Mat og servring

c. Avfall

d. Transport

e. Energi

- * Forslag instruksar
- * Nyttige linkar
- * Spørsmål og refleksjonar
- * Inspirasjon

Eks.

- Innkjøpsinstruks
- Oversikt miljømerker
- Avfallsinstruks
- “Kaffeavtale”
“Plastfri sjokolade” (link Odd BK)

Treng arrangementet å kjøpe inn nye varer?
Kan noko gjenbrukast/kuttast ut?
Kan noko erstattast med miljøvennlege løysingar?

Sjekkliste



*sparebankstiftinga
sogn og fjordane*



BLI GRØNT ARRANGEMENT

4. Om å Bli Grønt arrangement

a. Kriteriar

b. Fylle ut sjekkliste

- Sjekkliste basert på punkt i instruksjonen
- Miljømerket “Grønt arrangement”



- FORDELAR?

Grøne fordelar for «Grønt arrangement»



sparebankstiftinga
sogn og fjordane



«Grønt arrangement»

=> synleg bevis på godt miljøarbeid

Finansiering og insentivordningar

- * Arrangementstøtte
- * Sparebankstiftingar
- * Samarbeidspartnarar
- * Andre eksterne aktørar



Status og vegen vidare....



*sparebankstiftinga
sogn og fjordane*



- ✓ Ferdigstille konseptet for «Grønt arrangement»
- ✓ Prosperastiftelsen – 3 mnd prosjekt
- ✓ Pilotklubbar og arrangement vår 2022
- ✓ Veileidar takast i bruk haust 2022



DELE KONSEPTET MED ANDRE IDRETTAR



